

Το Θεμελιώδες Αμάρτημα του Ευρώ

Από τη γέννησή του ο μηχανισμός του ευρώ ήταν ελαττωματικός. Η ευρωπαϊκή νομισματική ένωση που κτίστηκε στις διατάξεις του Μάαστριχτ, είχε από την αρχή ένα πλήθος προβλημάτων να αντιμετωπίσει τα οποία ήταν σφηνωμένα στην αρχιτεκτονική της δομή και στο τραπεζικό της σύστημα.¹

Όταν ατομικά έθνη, όπως η Ελλάδα, εντάχθηκαν στη ζώνη του ευρώ αυτά στην ουσία υιοθέτησαν ένα ξένο νόμισμα, το ευρώ, ενώ διατήρησαν την ατομική ευθύνη για τη χάραξη της εθνικής τους δημοσιονομικής πολιτικής. Το ευρώ είναι ένα ξένο νόμισμα, διότι ένα κράτος-μέλος της Ευρωζώνης δεν μπορεί να εκδώσει το χρέος του στο δικό του εθνικό νόμισμα αφού στερείται του *νομικού* δικαιώματος της έκδοσής του, και μαζί, τις εκτυπωτικές πρέσες και ηλεκτρονικούς υπολογιστές για πληκτρολογήσεις συμβολικού χρήματος.

Μάλιστα, η παραχώρηση της νομισματικής κυριαρχίας συνιστούσε *προαπαιτούμενο* της ένταξης του υποψήφιου μέλους στην παρά φύσιν «ενός μεγέθους για όλα τα κράτη- μέλη» νομισματική ένωση. Αγνοώντας εάν το νούμερο του κουστουμιού ταίριαζε στο κράτος ή ο χαλκάς που τού φόρεσαν στη μύτη- για να σέρνουν τα ισχυρά κράτη τα αδύναμα-το πονούσε ή όχι.

Το παράδοξο είναι ότι η μεταβίβαση της νομισματικής κυριαρχίας και η συγχώνευση των εθνικών νομισμάτων των κρατών στο ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα έγινε με *αμετάκλητη* ισοτιμία χωρίς προηγουμένως να έχει καθοριστεί νομικό πλαίσιο εξόδου και πριν ακόμη επιτευχθεί πολιτική ένωση των μελών!

Έτσι, οι έλληνες πολιτικοί που πρωτοστατήσανε στο θεσμό του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος, παρέδωσαν τη νομισματική κυριαρχία και μαζί την ανεξαρτησία της χώρας σε μια υπερεθνική τράπεζα (ΕΚΤ), ενώ το κυρίαρχο θέμα της Πολιτικής Ένωσης παρατέμφθηκε για να αντιμετωπιστεί στο μέλλον! Κατ' αυτόν τον τρόπο οι ευρωπαίοι σχεδιαστές, οι τεχνοκράτες της ΕΚΤ, και σύσσωμοι οι έλληνες πολιτικοί βάλανε το κάρο μπροστά και πίσω το άλογο. Σύντομα όμως διαπίστωσαν ότι το κάρο όχι μόνο δεν προχωρούσε ομαλά,

---

¹ Ουδέποτε στη νομισματική ιστορία από την ίδρυση της Τράπεζας της Αγγλίας (1694), όπου το χαρτονόμισμα (*paper money*) αντικατέστησε το χρήμα- εμπόρευμα (*money commodity*), τον χρυσό κι άργυρο ως επίσημα αποδεκτό μέσο συναλλαγών, έχει δημιουργηθεί ένα τέτοιου είδους μόρφωμα νομισματικής ένωσης. Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει ιστορικό προηγούμενο που να παραλληλίζει το θεσμό μιας κοινής αγοράς με ένα ενιαίο συμβολικό νόμισμα (*fiat currency*), όπου ένας αριθμός ανεξάρτητων κρατών τα οποία έτυχε να συνορεύουν γεωγραφικώς μεταξύ τους - με διαφορετικές κουλτούρες, ήθη, γλώσσα, κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και βιομηχανικό επίπεδο - να έχουν «συγκολληθεί» με μία υπερεθνική κεντρική τράπεζα (ΕΚΤ). Αυτή έχει το μονοπώλιο έκδοσης του ενιαίου νομίσματος, του ευρώ, εδρεύει στη Φραγκφούρτη, και είναι νομικώς μια ανεξάρτητη αρχή η οποία χαράσσει την ενιαία νομισματική πολιτική. Όμως, χωρίς την ύπαρξη πολιτικής ένωσης, δημοσιονομικής ένωσης, τραπεζικής ένωσης και ταμείου εγγύησης καταθέσεων των κρατών- μελών!

αλλά είχε ήδη «μπατάρει» από το βαρύ φορτίο των διδύμων ελλειμμάτων του δημοσιονομικού και διεθνούς ισοζυγίου. Ήταν όμως πλέον αργά. Η Ελλάδα, είχε υποστεί τη μεγαλύτερη οικονομική συντριβή στη σύγχρονη ιστορία της.

Ο διαχωρισμός της δημοσιονομικής πολιτικής από την νομισματική πολιτική σε συνδυασμό με την απώλεια της έκδοσης εθνικού νομίσματος για τη χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών οδήγησε την Ελλάδα στη σημερινή χρεοκοπία. Η αποκλειστική έκδοση του ευρώ με επιβάρυνση τόκου από την ΕΚΤ- μια κεντρική τράπεζα χωρίς πολιτική οντότητα με έδρα τη Φραγκφούρτη- και η εξ ανάγκης προσφυγή των μελών για δανεισμό στις χρηματοπιστωτικές αγορές υπήρξε η θανάσιμη ατέλεια του ευρώ που σπαράσσει την Ευρωζώνη.

Με δεδομένο ότι οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών της Ευρωζώνης είναι *χρήστες* και όχι *εκδότες* νομίσματος, ο διαχωρισμός της δημοσιονομικής πολιτικής από την νομισματική κυριαρχία σε περίπτωση απροσδόκητης και ασύμμετρης συμφοράς, οδηγεί αναπόφευκτα τα υπέρ-δανεισμένα μέλη σε κρίση. Ό λόγος, οι εθνικοί προϋπολογισμοί των κρατών-μελών σε ύφεση δεν παραβιάζουν μόνο τα κριτήρια του δημοσιονομικού ελλείμματος και χρέους του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης- τα οποία εν πάση περιπτώσει όλα τα κράτη του ευρώ τα είχαν παραβιάσει με τον έναν ή άλλο τρόπο- αλλά πιο σημαντικά αυξάνουν το *πριμ κίνδυνου* του χρέους στις χρηματαγορές. Ως συνέπεια, τα επιτόκια δανεισμού εκτινάσσονται, οι τιμές των ομολόγων τους καταρρέουν, και εμφανίζεται ο *φάυλος κύκλος* αύξησης χρέους και επιτοκίων.

Οι συνθήκες για τα υπερδανεισμένα μέλη επιδεινώνονται περαιτέρω, γιατί το κακότεχο οικοδόμημα του ευρώ δεν εμπεριέχει ρήτρα διάσωσης του εμπλεκομένου κράτους στη δύνη του δανεισμού των 'ελεύθερων αγορών'. Το Μάαστριχτ διατρανώνει ότι τα εθνικά κράτη φέρουν αποκλειστική ευθύνη για την δημοσιονομική τους ανεπάρκεια. Ούτε η ΕΚΤ επιτρέπεται- παρότι είναι δανειστής των τραπεζών των κρατών της Ευρωζώνης- να χρηματοδοτήσει τα εθνικά κράτη ακόμη και σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης,² ούτε τα υπόλοιπα κράτη δανειοδοτούν το *ανυπόληπτο* μέλος στο πλαίσιο της «αλληλεγγύης».

Το απολωλός πρόβατο, δηλώνουν οι ευρωπαίοι, υπαινισσόμενοι την Ελλάδα, είναι εξ ολοκλήρου υπεύθυνη για την δημοσιονομική της ασωτία, ζούσε πέραν των δυνατοτήτων της. Παρότι κρίθηκε οικονομία σύγκλισης και πήρε τα πακέτα Delor και Sander για να συγκλίνει με τις ισχυρές οικονομίες του 'σκληρού πυρήνα' της ΕΕ, απέτυχε παταγωδώς. Δεν διερωτήθηκαν όμως οι επικριτές της, ιδίως η Γερμανία και η ντόπια οικονομική ελίτ, πιο ήταν το

---

² Η διάταξη της απαγόρευσης χρηματοδότησης από την ΕΚΤ στις κυβερνήσεις των κρατών- μελών της ζώνης του ευρώ αναφέρεται στο περιβόητο άρθρο 104, παράγραφος 1 της Συνθήκης του Μάαστριχτ: « Απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή όποιου άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την ΕΚΤ ή από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών... προς κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, κεντρικές κυβερνήσεις, περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών-μελών· επίσης, απαγορεύεται να αγοράζουν απευθείας χρεόγραφα από τους οργανισμούς ή τους φορείς αυτούς η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες».

σύνολο των τόκων που πλήρωσε η άμοιρη Ελλάδα για να κουβαλά στην πλάτη τον «σταυρό του μαρτυρίου του ευρώ»; Και ακόμη περισσότερο, εάν πράγματι ο τοκογλυφικός μηχανισμός του ευρώ της επέτρεψε να συγκλίνει και δεν το έπραξε, ή μήπως ο ελαττωματικός σχεδιασμός του δεν της το επέτρεψε; Αυτά τα καίρια ερωτήματα θα απαντηθούν διεξοδικά στη συνέχεια του δοκιμίου, αλλά πρέπει πρώτα να επιλυθεί ο γρίφος, γιατί τα μέλη του ευρώ έχουν την ατομική ευθύνη των ζημιών του «δήθεν» δικού τους τραπεζικού συστήματος;

Η απάντηση έχει τις ρίζες της, για ακόμη μια φορά, στο ημιτελές και κακότεχο οικοδόμημα του ευρώ. Αφενός οι διατάξεις του Μάαστριχτ ρητώς απαγορεύουν τη διάσωση (no bail out clause) των κρατών-μελών λόγω χρεών, αφετέρου οι εθνικές κεντρικές τράπεζες είναι ανεξάρτητες από την πολιτική επιρροή των κυβερνήσεων. Είχαν την εποπτεία των ιδιωτικών τραπεζών (από το 2014 την εποπτεία την έχει η ενιαία εποπτική αρχή της ΕΚΤ) που έχουν έδρα στην επικράτεια του μέλους, αλλά απαγορεύεται να χρηματοδοτήσουν τα ίδια τους τα κράτη! Εντούτοις, επιτρέπεται να φέρουν ως περίβλημα το όνομα του κράτους που εκπροσωπούν, όπως Τράπεζα της Ελλάδος. Ιδίως, να δανείζονται με την εγγύηση του δημοσίου και να μεταβιβάζουν κολοσσιαίες ζημιές των τραπεζών που πλημμελώς επόπτευσαν στο δίχτυ του δημοσίου για να τις επωμιστεί ο δυστυχής φορολογούμενος του κράτους-μέλους του ευρώ.

Έτσι έχουν τα πράγματα κι αυτή είναι η σκληρή αλήθεια, όσο παράλογη κι αν εμφανίζεται στα μάτια του αμερόληπτου κριτή. Κι όμως, η πλειοψηφία των ελλήνων πολιτών υπό την επιρροή των ανεκδιήγητων βουλευτών τους, απεφάσισε την *αυτοκαταστροφή* με το ανεπίγνωστο «πάση θυσία στο ευρώ». Ο παραλογισμός είναι ότι δεν υπήρχε ποτέ ελπίδα ότι το ελληνικό κράτος θα μπορούσε να διασώσει τις τράπεζες που έχουν μεν έδρα την Ελλάδα, αλλά δραστηριοποιούνται, λόγω της πλήρους ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων, σε όλη την νομισματική ένωση και εκτός, όπως στα Σκόπια και Αζαρμπαϊστάν.

Με μια ματιά στους ισολογισμούς των ιδιωτικών τραπεζών με έδρα την Ελλάδα, πριν την παγκόσμια χρηματοπιστωτική θύελλα του 2008, κάποιος μπορούσε να διαπιστώσει ότι οι 'ελληνικές τράπεζες' ήταν εκτεθειμένες σε υποχρεώσεις άνω των € 500 δις. Εξ αυτών το ήμισυ, που αντιστοιχούσε σε ένα ποσό περίπου € 250 δις οφείλονταν σε δάνεια των ελληνικών νοικοκυριών και επιχειρήσεων.³ Το δημόσιο χρέος την ίδια περίοδο, τέλη 2008, ανήρχετο στα € 262 δις. Συνεπώς, το χρέος της εγχώριας οικονομίας συνοψίζονταν στα € 512 δις για το δημοσιονομικό έτος 2008. ⁴ Αυτό το στοιχείο υποδηλώνει η σχέση συνολικού χρέους προς ΑΕΠ (€ 243 δις το 2008) υπερβαίνει το 200%, όριο που όταν ξεπεραστεί από ένα κράτος το ΔΝΤ το θεωρεί ένα « αποδομημένο τριτοκοσμικό έθνος». Το παράδοξο, μετά από δύο χρόνια ήρθε να το διασώσει!

³ Σπύρος Λαβδιώτης, Χρειαζόμαστε Ένα Νέο Σόλωνα – σεισάχθεια. Κάκτος, 2011, σελ. 124.

⁴ Στο ποσό των € 512 δις, για την πλήρη εικόνα, πρέπει να προστεθεί το αποτέλεσμα του ισοζυγίου των τρεχουσών συναλλαγών της χώρας, το οποίο στα τέλη του 2008 ήταν αρνητικό κατά € 35 δις.

Κατά συνεπεία, ήταν φανερό ότι το ελληνικό κράτος αναλαμβάνοντας τη διάσωση των 'ελληνικών τραπεζών' χρεοκοπούσε το ίδιο το κράτος. Κι αυτό, διότι το φορτίο του χρέους ήταν βαρύ: η «μικρή και οικονομικώς αδύναμη Ελλάδα έσωζε το θνησιγενές τραπεζικό σύστημα της Ευρωζώνης, κυρίως τις Γαλλικές, Γερμανικές κι Ολλανδικές τράπεζες, που κερδοσκοπήσαν άγρια στα ελληνικά ομόλογα και στην χρηματοδότηση των εγχώριων τραπεζών. Ήταν λοιπόν αναμενόμενο ότι η ίδια η κυβέρνηση του ελληνικού κράτους μαζί και ο λαός, ο οποίος δεν έφταιξε σ' αυτή την κερδοσκοπική μανία των τραπεζών, θα βυθίζονταν σε μια οδυνηρή μακροχρόνια χρεοκοπία. Όπερ και εγένετο.

Ήταν γνωστό ότι οι Βρυξέλες, πιστές στους απαράβατους όρους της Συνθήκης των Συνθηκών, του Μάαστριχτ, δεν επρόκειτο να σπεύσουν για να διασώσουν την κυβέρνηση της Ελλάδος. Εξ άλλου, το νεοφιλελεύθερο μοντέλο στο οποίο είναι δομημένη η ζώνη του ευρώ, δεν εμπεριείχε τέτοια πρόβλεψη ξαφνικής κατάρρευσης της αεικίνητης μηχανής του τραπεζικού συστήματος. Παρότι η κυβέρνηση επιβαρύνθηκε με αλλότρια χρέη, άσχετα με τις τακτικές λειτουργικές δαπάνες, που προήλθαν από ζημιές ιδιωτικών τραπεζών λόγω της αναζήτησης του κέρδους. Χρέη που υπερβαίνουν τα € 240 δις⁵ και είναι μεγαλύτερα σε μέγεθος αρκετές φορές τις συνολικές δημόσιες δαπάνες. Αυτό το ολέθριο για τον ελληνικό λαό αποτέλεσμα ήταν απόρροια του σχεδιασμού της Ευρωζώνης, ενός σχεδιασμού θεμελιωμένος στον Κοινωνικό Δαρβινισμό.

Οι άσχημες πτυχές του Κοινωνικού Δαρβινισμού του Ευρωσυστήματος γίνονται εμφανείς τον Μάιο του 2010, όταν η Ελλάδα ετέθη από την τρόικα σε καθεστώς ελεγχόμενης χρεοκοπίας με τη δανειακή σύμβαση των € 110 δις. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Α' Μνημόνιο της εθνικής υποτέλειας συγκάλυψε το γεγονός ότι το ελληνικό δημόσιο χρέος δεν ήταν διόλου δημόσιο, βαπτίστηκε δημόσιο, για να διασωθεί το τραπεζικό σύστημα του ευρώ από χρεοκοπία και όχι το ελληνικό κράτος.⁶ Διότι, εάν επιθυμούσε την οικονομική ανάκαμψη του τόπου δεν θα οδηγούσε την κοινωνία στην εξαθλίωση και τους συνταξιούχους στον εξευτελισμό με τα άκριτα και ατελέσφορα μέτρα λιτότητας που επέβαλε.

Η τρόικα γνώριζε ότι το ελληνικό δημόσιο χρέος ήταν μικρότερο και το μεγαλύτερο μέρος αποτελούσε αμιγές τραπεζικό χρέος του Ευρωσυστήματος. Εντούτοις, οι ευρωπαίοι εταίροι μας δεν θέλησαν να επιμεριστούν τα βάρη με τη σύμπραξη της ελληνικής πολιτικής ηγεσίας - των τεραστίων ζημιών των τραπεζών. Εξ ου έχει ειπωθεί ότι δεν υπάρχει ηθικός φραγμός στην επιδίωξη του κέρδους, ιδίως όταν επικρατεί το δίκαιο του ισχυρότερου. Γι αυτό δόθηκε προτεραιότητα σ' αυτές που διέπραξαν το οικονομικό έγκλημα, στις τράπεζες, και οι κοινοί θνητοί επωμίστηκαν τους φόρους, τα τέλη και τις πάσης φύσεως περικοπές. Έτσι, δεν σώζεται η χώρα από τη χρεοκοπία αλλά οι δανειστές.

---

⁵ Αλήθειες και Μύθοι για την Έξοδο από το Ευρώ, 18-2-2017 <http://spiros26.wordpress.com>

⁶ Η ΕΚΤ στο μηνιαίο δελτίο της (Ιούνιος 2010) ευθαρσώς αναγνωρίζει ότι η Ευρωζώνη ήταν σε κρίση και το νομισματικό σύστημα του ευρώ ήταν στο όριο της κατάρρευσης τον Μάιο του 2010.

Αποδεικτικό στοιχείο αποτελούν η ιστορία και η λογική. Ακολούθησαν άλλες δύο δανειακές συμβάσεις 'διάσωσης', α) των € 130 δις, γνωστής ως PSI, τον Φεβρουάριο του 2012, και β) των € 86 δις, τον Αύγουστο 2015. Το σύνολο, συν της πρώτης των € 110 δις, ανέρχεται στα € 326 δις και η Ελλάδα πλήρωσε € 60 δις σε τόκους στους δανειστές της, για να την σώσουν από τη χρεοκοπία! Ταυτόχρονα, το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 28% από την κορυφή των € 243 δις το 2008 και η ανεργία των νέων παραμένει στο ανεπίτρεπτο επίπεδο του 50%, γιατί το 95% των δανείων πήγε για τη διάσωση και τόκους των δανειστών.⁷

Το χρέος που εξακολουθούν, χωρίς αισχύνη, αμφοτέρως οι ευρωπαϊκές και οι ελληνικές αρχές να το αποκαλούν 'δημόσιο χρέος', κατά μυστήριο λόγο ανέρχεται στα € 326 δις στα τέλη 2016. Ενώ το μελλοντικό χρέος εκτείνεται, προς το παρόν, μέχρι το 2060- που περιλαμβάνει για πολλούς και την μετά θάνατον ζωή- ανέρχεται σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του 2017 στα € 563 δις.⁸ Και ένα ακόμη παράδοξο, η σημερινή κυβέρνηση εμμένει ότι το χρέος είναι βιώσιμο, αντί να διερωτηθεί πώς είναι δυνατόν η Ελλάδα, μια οικονομία με ΑΕΠ € 175 δις στα τέλη 2016, να χρωστάει αυτό το εξωπραγματικό ποσό.

Είναι απορίας άξιον, πώς η κυβέρνηση το αποδέχεται και συνεχίζει να διαπραγματεύεται με τη ψευδαισθηση ότι η χώρα θα βγει στις «αγορές». Δεν την απασχολεί το γεγονός ότι ο λαός συνεχίζει να υποφέρει και οι προβλέψεις της και περίοπτων οργανισμών, όπως το ΔΝΤ, απέτυχαν οικτρά. Ως εκ τούτου, η Ελλάδα αντί να σωθεί από τη χρεοκοπία τώρα αναγκάζεται να εκποιήσει τη δημόσια περιουσία,⁹ για να αποφύγει τη δυσάρεστη ντε γιούρε διακήρυξη «Κύριοι δυστυχώς επτωχεύσαμε». Κι αν μη ξεχνάμε, το ΔΝΤ - που έχει τη φήμη να αποδομεί τον κοινωνικό ιστό της χώρας που υπηρετεί - είχε εσφαλμένα προβλέψει το 2010 ότι το πρόγραμμα διάσωσης θα ήταν επιτυχές. Διαμήνυε, οι «μεταρρυθμίσεις» σε συνδυασμό με τη «δημοσιονομική προσαρμογή» θα μείωναν τη σχέση του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ στο 120% το 2020!¹⁰

Που οφείλεται αυτή η τραγική αποτυχία των προβλέψεων που αγγίζει το όριο γελιοποίησης; Η σχέση του χρέους προς ΑΕΠ εκτοξεύτηκε στο 180% στα τέλη του 2016 και η «φιλική προς την ανάπτυξη», έτσι την ονομάτισαν τη δημοσιονομική προσαρμογή που κατεδάφισε με τα δρακόντεια μέτρα λιτότητας την ελληνική οικονομία και φτωχοποίησε μια σαστισμένη κοινωνία. Η αιτία είναι, ότι η Ελλάδα δεν εφήρμοσε επαρκώς τις περιβόητες μεταρρυθμίσεις- οι οποίες αποτελούν ευφημισμό πάσης φύσεως περικοπών και αυξήσεις φόρων- ή μήπως ο σχεδιασμός του ευρώ εμπεριέχει τον ιό της αυτοκαταστροφής του;

---

⁷ Rocholl J. and Stahper A., "Where did the Greek Bailout Money Go"? ESMT White Paper, European School Of Management and Technology, Berlin, February 16, 2016

⁸ ΦΕΚ 234^Α, Κύρωση Κρατικού Προϋπολογισμού 2017, Νόμος 444, 14 Δεκεμβρίου 2016.

⁹ Σπύρος Λαβδιώτης, Το Τελικό Στάδιο του Νεοφιλελευθερισμού <http://spiros26.wordpress.com>

¹⁰ Οι εκτιμήσεις του τεχνικού κλιμακίου του ΔΝΤ υπήρξαν εξ αρχής αισιόδοξες για την επιτυχία του προγράμματος «διάσωσης» της Ελλάδος. Αργότερα θα αναγνωρίσει με το mea culpa των πολλαπλασιαστών του Olivier Blanchard και την αποδοχή ότι οι δομικές μεταρρυθμίσεις «σκότωναν» την ανάπτυξη.

Τώρα πρέπει να κινηθούμε μεταξύ σφύρας και άκμονος γιατί το θέμα είναι απόκρυφο, καθαρά νομισματικό και αφορά τον μηχανισμό λειτουργίας του ευρώ στην πράξη. Ενός ενιαίου νομίσματος για όλα τα κράτη-μέλη που αποδέχτηκαν να απεμπολήσουν τα εθνικά τους νομίσματα, τις κεντρικές τους τράπεζες και την ανεξάρτητη νομισματική πολιτική τους. Και ο λόγος, για να ενταχθούν σε μια νομισματική ένωση κρατών που έχει ένα ενιαίο νόμισμα και μια ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα, η οποία έχει το αποκλειστικό προνόμιο της έκδοσης του ευρώ και τη χάραξη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Διότι πίστεψαν ότι ο ανατέλλων αστέρας του ευρώ, η κορωνίδα του οράματος μιας Ενωμένης Ευρώπης, θα αποβεί η *πανάκεια* των οικονομικών προβλημάτων.

Παρά τις αρχικές προσδοκίες της πρωτόγνωρης δημιουργίας, μιας νομισματικής ένωσης πριν την ύπαρξη πολιτικής και δημοσιονομικής ένωσης των κρατών-μελών, ο σχεδιασμός του ευρώ έχει σοβαρά ψεγάδια. Ένα από αυτά σχετίζεται με την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων μέσω του τραπεζικού συστήματος από τη μια πλευρά στην άλλη των συνόρων των εθνικών κρατών της νομισματικής ένωσης. Το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα ενεθάρρυνε σφόδρα την ανάπτυξη των αγορών χρήματος, καθώς η αβεβαιότητα των συναλλαγματικών κινδύνων εντός της ζώνης του ευρώ εξέλειπε. Τώρα πλέον οι αγορές ομολόγων, μεταβιβάσεις εμβασμάτων και πλήθος εξωτικών χρηματοοικονομικών προϊόντων που χαρακτηρίζονται από οικονομίες κλίμακας, όλα τυποποιούνται. Το ευρώ στην ουσία προσέφερε τη «γη της επαγγελίας» στους επενδυτές, τράπεζες και κερδοσκόπους, γιατί παρείχε μια ενιαία πλατφόρμα χρηματικών συναλλαγών.

Οι ευνοϊκοί άνεμοι του φιλελευθερισμού που ενισχύθηκαν στις αρχές της νέας χιλιετηρίδας με την ανάκληση της περίφημης τραπεζικής νομοθεσίας Glass-Steagall,¹¹ άλλαξαν ριζικά τη λειτουργία της νομισματικής οικονομίας. Η επικράτηση του δόγματος της παγκοσμιοποίησης στο πολιτικό προσκήνιο και η επανεμφάνιση της *laissez-faire* οικονομίας, οδήγησαν στην κατάργηση των ρυθμιστικών κανόνων στο τραπεζικό σύστημα και σε μια άνευ προηγουμένου ανέμελη πιστωτική επέκταση. Η εποπτεία των ευρωπαϊκών τραπεζών έγινε χαλαρή και δόθηκε η δυνατότητα στα πιστωτικά ιδρύματα να ξεφαντώσουν σε αμφίβολες επενδύσεις και υψηλού κινδύνου χορηγήσεις δανείων σε όλη την περιοχή της ζώνης του ευρώ. Και όταν τα κερδοσκοπικά τους στοιχεία που υπερέβαιναν σε πολλαπλάσιο αριθμό το ΑΕΠ των κρατών τους, αλέττυχαν άσχημα, κάλεσαν χωρίς ίχνος ευθύνης τις κυβερνήσεις για να τις διασώσουν.

---

¹¹ Η νομοθεσία Glass-Steagall, θεσπίστηκε τον Ιούνιο του 1933, στα μέσα της Μεγάλης Ύφεσης (Great Depression) στις Ηνωμένες Πολιτείες από την κυβέρνηση Franklin D. Roosevelt. Οι εισηγητές ήταν, ο Carter Glass, πρώην υπουργός οικονομικών, και ο Henry Steagall, πρόεδρος της Επιτροπής τραπεζικών θεμάτων και νομίσματος. Συνοπτικά, η Glass-Steagall θέσπισε τον πλήρη διαχωρισμό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε δύο βασικούς τομείς: α) τις εμπορικές τράπεζες και β) τις επενδυτικές τράπεζες. Οι εμπορικές τράπεζες είχαν μόνο το δικαίωμα να δέχονται καταθέσεις και να εκδίδουν δάνεια. Απαγορεύονταν να είναι ανάδοχοι εκδόσεως μετοχών και ομολόγων και να συναλλάσσονται με τα ίδια κεφάλαια στο χρηματιστήριο. Έτσι ετέθη ένα τρομερό φράγμα στην τραπεζική κερδοσκοπία. Είναι ειρωνικό, ένας άλλος δημοκρατικός πρόεδρος, ο Bill Clinton, ήρθε για να την καταργήσει μετά από 66 χρόνια, ενώ άριστα υπηρέτησε το τραπεζικό σύστημα· έκτοτε άνοιξαν «οι ασκοί του Αιόλου».

Δυστυχώς, οι κυβερνήσεις ενέδωσαν στις απαιτήσεις των τραπεζών με το αίολο επιχείρημα «είναι πολύ μεγάλες για να αποτύχουν». Έτσι ανέλαβαν την πολιτική ευθύνη υπενθυμίζοντας ότι το εγχείρημα του ευρώ ήταν εξ αρχής πολιτικό, στερούμενο οικονομικής λογικής. Αυτό αποδεικνύει η παράλογη πράξη της ένταξης των τεραστίων ζημιών στους κρατικούς προϋπολογισμούς, ιδίως στην περίπτωση της Ελλάδος, όπου τα δημοσιονομικά ελλείμματα και το δημόσιο χρέος εκτοξεύτηκαν στη στρατόσφαιρα. Ξεχνώντας ότι η χώρα είχε εγκαταλείψει τη νομισματική κυριαρχία και δεν είχε πλέον δικά της χρήματα, ούτε εκτυπωτικές πρέσες για να τα εκδώσουν, και στερείτο από ηλεκτρονικές εγγραφές συμβολικού χρήματος. Δεν είχαν καν αντιληφθεί οι πολιτικοί ότι η πράξη τους ήταν παράλογη, γιατί χρεοκοπούσε τη χώρα και ότι οι «αγορές» ανέβαζαν τα σπρεντς διότι είχαν προεξοφλήσει τη χρεοκοπία της Ελλάδος;

Η λογική υπαγορεύει και η εμπειρία υποδεικνύει ότι αποτελεί καίριο λάθος η διχοτόμηση της δημοσιονομικής από την νομισματική πολιτική. Εξ ου και ο κλάδος των οικονομικών αρχικώς ονομάζονταν *πολιτική οικονομία*. Διότι η οικονομία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την πολιτική και λειτουργεί όπως το ανθρώπινο σώμα. Το χρήμα είναι το αίμα της οικονομίας και οι δύο βραχίονες συνιστούν τη δημοσιονομική και νομισματική πολιτική αντίστοιχα. Εάν ακρωτηριαστεί ο ένας βραχίονας το σώμα (η οικονομία) θα υπολειτουργεί.

Αυτό ακριβώς έκαναν οι σχεδιαστές του ευρώ, και οι «επιστήμονες» του χρήματος που κατεξοχήν ήταν κεντρικοί τραπεζίτες των κρατών-μελών. Εκχώρησαν την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής στα εθνικά κράτη και την αποκλειστική έκδοση του ευρώ και άσκηση της νομισματικής πολιτικής σε μία υπερεθνική κεντρική τράπεζα. Συνεπώς, διχοτόμησαν τη δημοσιονομική από την νομισματική πολιτική και τα κράτη-μέλη πρέπει να δανειστούν ένα ξένο νόμισμα από τις αγορές, και εάν αυτές το επιτρέπουν, για να ασκήσουν δημοσιονομική πολιτική. Γι αυτό, το ευρώ έχει ονομαστεί «ζουρλομανδύας».

Αναγνωρίζοντας οι σχεδιαστές του ευρώ το θεμελιώδες αμάρτημα της νομισματικής ένωσης, προσπάθησαν, όχι να το εξαλείψουν από την δομή του, αλλά να το εξαγνίσουν. Γιατί όπως με έκπληξη θα δούμε στη συνέχεια υπάρχει σπουδαίος λόγος. Έτσι, αντί να καθορίσουν μια ομοσπονδιακή δημοσιονομική αρχή για τα μέλη με έδρα τις Βρυξέλες, όπως καθόρισαν τον συγκεντρωτισμό της νομισματικής αρχής στην ΕΚΤ με έδρα τη Φραγκφούρτη, παραχώρησαν την δημοσιονομική πολιτική στις εθνικές κυβερνήσεις των κρατών-μελών!

Κατ' αυτόν τον τρόπο προέκυψαν τα περιβόητα για την αυθαιρεσία τους δημοσιονομικά κριτήρια «υγιούς» πολιτικής, α) του 3% ελλείμματος ως προς το ΑΕΠ, και β) της μη υπερβάσης του συσσωρευμένου δημόσιου χρέους άνω του 60% σε σχέση με το ΑΕΠ. Επειδή δεν είναι δυνατόν να τιθασευτούν οι *αναγκαίες* κρατικές δαπάνες για να επιτευχθούν *αυθαίρετα* κριτήρια, όλα τα κράτη-μέλη τα παραβίασαν και όλο άλλαζαν οι ονομασίες των διατάξεων από τις Βρυξέλες. Τα κριτήρια του Μάαστριχτ ενσωματώθηκαν στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, που μεταλλάχτηκε σε Δημοσιονομικό Σύμφωνο

(Fiscal Compact)¹² το οποίο τελικά οδηγεί στην ισοσκέλιση των προϋπολογισμών. Δεν είχαν λοιπόν άδικο αυτοί που ονόμασαν το ευρώ ένα «ζουρλομανδύα».

Όπως προαναφέρθηκε, η απόφαση των κρατών να αντικαταστήσουν τα εθνικά νομίσματα με ένα ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα που θα χρησιμοποιείτο για όλες τις συναλλαγές των κατοίκων των χωρών της ζώνης του ευρώ, ήταν πολιτική επιλογή. Στο καίριο ερώτημα, γιατί οι έλληνες πολιτικοί επέλεξαν να ανταμείψουν τα συμφέροντα των τραπεζών και της οικονομικής ελίτ της χώρας, η απάντηση έγκειται στα εκλογικά συμφέροντα των πολιτικών κομμάτων. Εκ του αποτελέσματος τεκμηριώνεται ότι διάκινεται ευνοϊκά προς το τραπεζικό σύστημα και την ολιγαρχική τάξη της χώρας. Ειδάλλως, δεν θα αποποιούσαν την κοινωνική τους ευθύνη και θα συγκάλυπταν την αλήθεια διασώζοντας τις ιδιωτικές τράπεζες, που διέπραξαν ίσως ένα από τα μεγαλύτερα σύγχρονα οικονομικά εγκλήματα εις βάρος του λαού που δημοκρατικά τους επέλεξε.

Εξάλλου, το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα με αμετάκλητη ισοτιμία προσφέρει σημαντικά οφέλη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στους κατόχους κεφαλαίων. Ιδιαίτερα, όσον αφορά την ελεύθερη διακίνηση ιδιωτικών κεφαλαίων. Διότι επιτρέπει τα κεφάλαια υπό μορφή τραπεζικών καταθέσεων ζήτησης (demand deposits)¹³ να κινηθούν τάχιστα μέσα και έξω από το σύστημα πληρωμών που λειτουργεί εντός των συνόρων της νομισματικής περιοχής της Ευρωζώνης.¹⁴ Αντιθέτως, εάν ένα κράτος έχει το δικό του εθνικό νόμισμα και ανεξάρτητο

---

¹² Το Σύμφωνο του Fiscal Compact [Δημοσιονομικό Σύμφωνο (ΔΣ)] θεσπίστηκε το 2012, για να αντιμετωπίσει την κρίση που προκλήθηκε από το δημόσιο χρέος των ελλειμματικών χωρών της ζώνης του ευρώ. Αποτελεί μια πιο σφικτή απόδοση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) και θέτει πιο αυστηρούς κανόνες για τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος. Το Σύμφωνο, μπορεί να μειώνει το έλλειμμα, αλλά αυξάνει την ανεργία και χαμηλώνει τις προοπτικές ανάπτυξης. Είναι γνωστό, ότι οποιοδήποτε σταθερό όριο καθορίζεται για το δημοσιονομικό έλλειμμα σε ένα ασταθές οικονομικό περιβάλλον, είναι αιτία αποσταθεροποίησης του επιχειρηματικού κύκλου. Οι συνεχείς μειώσεις των δημοσίων δαπανών και οι αυξήσεις φόρων που απαιτούν οι Βρυξέλες, για την επίτευξη ισοσκελισμένων προϋπολογισμών ή και πλεονασμάτων από τις υπερχρεωμένες χώρες, οδηγούν στην κοινωνική καταστροφή. Στην ουσία καλύπτουν τους τόκους των δανείων, βαθαίνουν την ύφεση και δεν προφέρουν βελτίωση στην ανταγωνιστικότητα των οικονομιών τους, απλώς αυξάνουν τις ανισοροπίες μεταξύ των κρατών - μελών.

¹³ Οι τραπεζικές καταθέσεις ζήτησης είναι η μορφή στην οποία τα κεφάλαια υπάρχουν. Όλα τα κεφάλαια εντάσσονται στο σύνολο των καταθέσεων ζήτησης που είναι καταγεγραμμένα στο τραπεζικό σύστημα. Όταν τα κεφάλαια σχηματίζονται μέσα σε μία νομισματική περιοχή, δεν μπορεί παρά να παραμείνουν μέσα στην νομισματική περιοχή λόγω της λογιστικής εγγραφής της φύσης του χρήματος, καθώς επίσης του λογιστικού συστήματος διπλής εγγραφής των τραπεζών. Δηλαδή, ο μηχανισμός διεκπεραίωσης πληρωμών των τραπεζών απαγορεύει την οποιαδήποτε κατάθεση να εξαφανιστεί ως αποτέλεσμα μιας εντολής πληρωμής που διαπερνά τα σύνορα της χώρας. Με λίγα λόγια, τα κεφάλαια είναι *αμετακίνητα* μεταξύ νομισματικών περιοχών. Ήτοι, όταν είχαμε τη δραχμή, οι τραπεζικές καταθέσεις δεν μπορούσαν να εξέλθουν εκτός των συνόρων. Όταν αποκτήσαμε το ευρώ, το ενιαίο νόμισμα της ευρωζώνης, οι καταθέσεις έγιναν *ταχυκίνητες* μέσα και έξω από τα σύνορα των κρατών-μελών. Reference, Sergio Rossi, Money and Payments in Theory and Practice, London, Routledge, 2007

¹⁴ Sergio Rossi, * Financialization and monetary union in Europe: the monetary- structural causes of the euro-area crisis. Published by Oxford University Press and Cambridge Journal of Regions, April 24, 2013. * Professor of Monetary Economics at the University of Fribourg, Switzerland.

νομισματικό σύστημα, καμία τραπεζική κατάθεση δεν μπορεί να εγκαταλείψει το νομισματικό σύστημα της χώρας στο οποίο η κατάθεση έχει καταγραφεί.¹⁵

Συνεπώς, τα αδύναμα κράτη της Ευρωζώνης ήταν σε καλύτερη οικονομική κατάσταση πριν εγκαταλείψουν τα εθνικά τους νομίσματα για να υιοθετήσουν το ευρώ, αφού ήταν σε θέση να *διατηρήσουν* όλα τα κεφάλαια που σχηματιστήκαν εντός της εγχώριας οικονομίας. Όταν κράτη, όπως η Ελλάδα, απεμπόλησαν τα εθνικά τους νομίσματα για να ενταχθούν στο ενιαίο νόμισμα της Ευρωζώνης, αυτά *αυτομάτως* είτε το ήθελαν ή όχι κατεδάφισαν το φράγμα προστασίας της φυγής κεφαλαίων. Κι αυτό, διότι το κράτος που έχει το δικό του νόμισμα στο οποίο νομικώς γίνονται όλες οι πληρωμές εντός της επικράτειάς του, έχει τη δική του νομισματική περιοχή που είναι ένας κλειστός νομισματικός χώρος. Δεν μπορεί να διαφύγει κανένα κεφάλαιο υπό μορφή τραπεζικής κατάθεσης από το τραπεζικό σύστημα σε άλλη νομισματική περιοχή εκτός συνόρων.¹⁶

Αντιθέτως, η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων υπό μορφή τραπεζικών καταθέσεων από τον ένα τραπεζικό λογαριασμό στον άλλο εντός της ζώνης του ευρώ, επέτρεψε την επέκταση από το επίπεδο του κράτους σε ολόκληρο το έδαφος του ευρώ. Αυτό το φαινόμενο μπορούσε να κάνει την εμφάνισή του μόνο με την εγκατάλειψη από τα κράτη-μέλη των εθνικών τους νομισμάτων. Ως εκ τούτου, η φιλελευθεροποίηση των κινήσεων κεφαλαίων κατά μήκος της νομισματικής περιοχής του ευρώ απελευθέρωσε το χρηματιστικό κεφάλαιο από οιαδήποτε μορφή εγχώριου ελέγχου. Οι εξουσίες των κρατών-μελών όσον αφορά τις δημοσιονομικές και νομισματικές αρχές είχαν πλέον ευνουχιστεί και οι εθνικές τους κυβερνήσεις έγιναν έρμαιο της οικονομικής ελίτ και της εξυπηρέτησης των επιθυμιών του αδηφάγου χρηματιστικού κεφαλαίου.

Είναι φυσιολογικό τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αναπέμπουν τις ευχαριστίες τους στο ευρώ, διότι τους έδωσε τη δυνατότητα να μετακινήσουν χρηματιστικά κεφάλαια με μορφή τραπεζικών καταθέσεων από τη μια πλευρά στην άλλη της Ευρωζώνης. Κυρίως, από περιοχές όπου η απόδοση επένδυσης θεωρείται χαμηλή σε περιοχές όπου αναμένεται να είναι υψηλότερη. Αυτή η κινητικότητα κεφαλαίων, αντί να είναι συντελεστής οικονομικής *σύγκλισης*, όπως οι θιασώτες του ευρώ και της παγκοσμιοποίησης πρεσβεύουν, αυξάνει την *απόκλιση* μεταξύ των χωρών του βορρά και νότου, του «κέντρου» και της

---

¹⁵ Sergio Rossi, International Capital Flows Within the European Monetary Union: Increasing Economic Divergence Between the Centre and the Periphery, *Intervention Journal of Economics*, Jun 8 2007

¹⁶ Όπως προαναφέρθηκε, η έννοια της φυγής κεφαλαίων αναφέρεται αποκλειστικά στις τραπεζικές καταθέσεις και το λογιστικό σύστημα της διπλής εγγραφής των τραπεζών απαγορεύει το κεφάλαιο να διαφύγει τον νομισματικό χώρο στον οποίο έχει εκδοθεί. Λόγου χάριν, εάν ένας έλληνας εισαγωγέας παραγγείλει εμπορεύματα από την Πολωνία, η οποία δεν είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν θα χάσει κανένα χρηματικό ποσό σε ευρώ. Η τραπεζική κατάθεση του έλληνα εισαγωγέα σε ευρώ ανήκει μεν στον πολωνό εξαγωγέα, ένας μη κάτοικος, αυτός όμως δια μέσου της πολωνικής τράπεζας θα πληρωθεί τελικά το ισόποσο ποσό στο εθνικό νόμισμα της Πολωνίας.

«περιφέρειας» της ζώνης του ευρώ. Και καίρια συνδράμει στην αύξηση της *ανεργίας* στις χώρες του νότου οι οποίες υποφέρουν από καθαρές εκροές κεφαλαίων, προς όφελος μερικών κρατών του ‘σκληρού πυρήνα’ του ευρώ.

Το πιο κατάλληλο παράδειγμα διακίνησης χρηματιστικών κεφαλαίων μέσω της ενιαίας πλατφόρμας του ευρώ, ίσως το αποτελεί η Ελλάδα, μετά την ένταξη σε ηλεκτρονική μορφή στην Ευρωζώνη την 1η Ιανουαρίου 2001. Τα πλεονασματικά κεφαλαία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων του ‘σκληρού πυρήνα’ της ζώνης του ευρώ άρχισαν να εισρέουν με φανταστικούς ρυθμούς στην Ελλάδα και η πιστωτική επέκταση έφθασε στο απόγειό της. Η δραματική πτώση των επιτοκίων και η διαφορά αποδόσεων των ελληνικών χρεογράφων σε σχέση με τα αντίστοιχα του βορρά ώθησε, κυρίως τις Γαλλικές, Γερμανικές, και Ολλανδικές τράπεζες σε μία ξέφρενη πιστωτική επέκταση στην Ελλάδα, σε ομόλογα, δάνεια του τραπεζικού τομέα και σε απευθείας επενδύσεις.¹⁷

Ως επακόλουθο, σχεδόν όλη η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας που επετεύχθη από τις αρχές του 2001 μέχρι το ξέσπασμα της παγκόσμιας κρίσης του 2008 οφείλεται σε δανεισμό. Η επιπόλαια ενθάρρυνση της πίστωσης με τα εορτοδάνεια, μετοχοδάνεια και η υπερβολική χορήγηση στεγαστικών δανείων, αναπτέρωσε το σύνδρομο της επιδεικτικής κατανάλωσης και την υπερχρέωση του ιδιωτικού τομέα. Το ΑΕΠ από € 136 δις στα τέλη 2000 αυξήθηκε στα τέλη 2008 στα € 243 δις, ήτοι κατά € 107 δις ή 79%. Τα δάνεια των νοικοκυριών και επιχειρήσεων την ίδια χρονική περίοδο εκτινάχτηκαν από € 60 δις στα € 250 δις, ήτοι κατά € 190 δις ή 320%, μια αστρονομική αύξηση δανεισμού.¹⁸

Στο ερώτημα, τι έκανε ως εποπτικός φορέας η Τράπεζα της Ελλάδος; Σχεδόν τίποτε. Αυτός είναι ο μηχανισμός του ευρώ: να επιτρέπει τη διακίνηση κεφαλαίων από τη μια πλευρά στην άλλη των συνόρων των κρατών- μελών και να αποσταθεροποιεί περαιτέρω τα ελλειμματικά μέλη. Κάτι που ήταν αδύνατον να συμβεί με τη δραχμή. Με άλλα λόγια, ο μηχανισμός του ευρώ είναι πλήρως αποσταθεροποιητικός. Είναι μηχανισμός «καλού καιρού». Όταν συννεφιάσει κάποιος μπορεί να έχει ομβρέλα για προστασία, εάν όμως ξεσπάσει καταιγίδα θα παρασυρθεί μαζί με την ομβρέλα. Αυτό ακριβώς συνέβη με την Ελλάδα.

Η καταιγίδα ξέσπασε και η Ελλάδα βρίσκεται στο μάτι του κυκλώνα από το 2010. Το γερμανικό ινστιτούτο Leibniz σε στατιστική μελέτη¹⁹ αναφέρει ότι ο δημόσιος τομέας της Γερμανίας ωφελήθηκε από την ελληνική κρίση λόγω χαμηλότερων πληρωμών τόκων, άνω των € 100 δις από την έκδοση ομολόγων και εντόκων γραμματίων μεταξύ της περιόδου 2010 και ως τα μέσα 2015. Ως συνέπεια, συνεχίζει η μελέτη, «ακόμη και εάν η Ελλάδα χρεοκοπήσει σε όλο

---

¹⁷ Στον νομισματικό τομέα, ξεχωρίζουν η εξαγορά της Εμπορικής τράπεζας από την Credit Agricole και Γενικής Τράπεζας από την Societe General, ενώ στον πραγματικό, ΟΤΕ, Αερολιμένας Αθηνών κ.α.

¹⁸ Ελληνική Στατιστική Αρχή, και Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας.

¹⁹ Germany's Benefit from the Greek Crisis, by G. Dany, R. Gropp, H. Littke and G. von Schweinitz, IWI Leibniz Institute, August 10, 2015

της το χρέος η Γερμανία θα είναι πάλι κερδισμένη, διότι η κυβέρνηση έχει συνολική έκθεση στο ελληνικό χρέος € 90 δις δια μέσου των οργανισμών του ΕΜΣ, ΔΝΤ ή απ' ευθείας». Και καταλήγει, «τα κακά νέα της Ελλάδος απέβησαν καλά για τη Γερμανία και αντιστρόφως», γιατί οι επενδυτές σε περιόδους κρίσης αντιμετώπιζονται με την αβεβαιότητα αναζητούν ασφαλείς τοποθετήσεις και η φυγή κεφαλαίων σε ασφαλή χρεόγραφα μειώνει τις αποδόσεις τους.

Πως λοιπόν οι επικριτές της Ελλάδος την χλευάζουν ότι αυτή έχει την υπεύθυνη για την άθλια οικονομική της κατάσταση, ενώ στην ουσία η δομική ατέλεια σχεδιασμού του ευρώ δεν την επέτρεψε να συγκλίνει όσο σκληρά και εάν προσπαθούσε. Το εάν προσπάθησε, από ότι διαφαίνεται οι πολιτικοί από την ημερομηνία υπογραφής της Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1992, είχαν μεν ορθάνοικτα τα μάτια στα πακέτα Delor, αλλά μάλλον κλειστά στο νομισματικό μηχανισμό της ΟΝΕ και τις επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία. Εάν τα είχαν ανοικτά τότε θα είχαν εύκολα διαπιστώσει ότι η εκχώρηση της νομισματικής κυριαρχίας της χώρας θα αποτελούσε ένα οικονομικό έγκλημα εις βάρος των μελλουσών γενεών. Ο λόγος, η δομή του μηχανισμού του ενιαίου νομίσματος που έμελε γενέσθαι σύμφωνα με τις προτάσεις της έκθεσης Delor το 1989, που υιοθετήθηκαν, οδηγούσε σε σοβαρές αποκλίσεις στις οικονομίες των κρατών-μελών και σε χρηματοπιστωτική αστάθεια εντός της νομισματικής περιοχής.

Η Ελλάδα πράγματι πήρε σημαντικά κονδύλια διαχρονικά υπό μορφή πακέτων, είτε μέσω Delor και Sander είτε μέσω κοινοτικών προγραμμάτων ΕΣΠΑ. Ωστόσο, έχει κανείς υπολογίσει το ποσό των τόκων από την αποδοχή του Μάαστριχτ μέχρι την αποφράδα μέρα της 10^{ης} Μαΐου 2010, της ντε φάκτο χρεοκοπίας που ετέθη η χώρα υπό κηδεμονία; Θα εκπλαγεί όταν διαπιστώσει μέσω των προϋπολογισμών του κράτους, ότι στο σύνολο υπερβαίνουν τα € 200 δις,²⁰ ένα ποσό σχεδόν διπλάσιο των κονδυλίων που έχουν χορηγηθεί.

Όλο αυτό το κόστος μαζί και η απώλεια της εθνικής ανεξαρτησίας για να αισθάνεται ο κόσμος- φυσικά η οικονομική ελίτ είχε άλλα κριτήρια από την εποχή του χρυσού κανόνα- ότι είναι ευρωπαίος και κουβαλά στις τσέπες ευρώ κι ας είναι *χρεοκοπημένος*. Αυτή είναι η *αναπόφευκτη* κατάληξη όπως το δοκίμιο επεδίωξε να τεκμηριώσει. Διότι το ευρώ δεν είναι ένα απλό νόμισμα, αλλά ένας μηχανισμός *προμελετημένα* σχεδιασμένος με *ατέλειες*, προς όφελος των ισχυρών κρατών, όπως της Γερμανίας, του δεσπίζοντος χρηματιστικού κεφαλαίου των «αγορών» και της οικονομικής ελίτ των κρατών- μελών της ζώνης του ευρώ.

Είναι φανερό ή πιο εύστοχα πασιφανές ότι η Ελλάδα ήταν σε καλύτερη οικονομική κατάσταση, είχε την ανεξαρτησία της και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και πρόνοια με το εθνικό της νόμισμα. Και εκεί θα επανέλθει, εάν ο ενεργός πολίτης κατανοήσει την σπουδαιότητα της νομισματικής κυριαρχίας στη λειτουργία της *πολιτικής οικονομίας* και στην *κοινωνική ευημερία* του τόπου.
Σπύρος Λαβδιώτης, Τσαγκαράδα 15 Ιουνίου 2017

²⁰ Τακτικοί Προϋπολογισμοί 2012 και 2013, Εισηγητικές Εκθέσεις των αντίστοιχων ετών.